

Становище

от доц. д-р Кристиан Стоянов Хаджиев, НБУ, Департамент „Администрация и управление“, професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, научна специалност 05.02.20 „Социално управление“

Относно: Представен дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Администрация и управление (Бизнес администрация)“, професионално направление 3.7 Администрация и управление

Автор на дисертационния труд: Катерина Николова Панкова - докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма „Бизнес администрация“ - МВБУ

Тема на дисертационния труд: „Управление на риска при дългосрочни проекти в бизнес-среда с помощта на реални опции и лизинг“

Научен ръководител: проф. д-р Серафим Петров, доц. д-р Надя Маринова-Миланова

Основание за представяне на становището: член на Научното жури, съгласно Заповед №21/31.01.2022 г. на Ректора на МВБУ проф. д-р Георги Апостолов

Становището е изготвено съобразно Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането на този закон и Наредбата за развитието на академичния състав на МВБУ.

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Рецензията на дисертационен труд се състои от 186 страници и включва увод, три глави, заключение, библиографска справка и приложение. Основният текст съдържа 37 таблици, 5 схеми и математически изрази. В подкрепа на изложението са включени 142 литературни източника, от които 78 на кирилица и 64 на латиница.

Представеният дисертационен труд е посветен на изключително **актуална** тема, свързана с инструментите за управление на риска при дългосрочни проекти в контекста на глобализация, безпрецедентна конкуренция и непрекъснат натиск за промени. Фокусът в изследването е насочен към основните подходи за планирането и реализацията на конкретни модели за управлението на инвестиционните рискове чрез опциите и лизинга. Идентифицирани са адекватни методи, техники и инструменти за решаването на проблема чрез анализ и разкриване на значимите фактори при избора на съответните решения във фирмената политика на BioPharmGInt.. В този контекст съдържащите се в дисертационния труд постановки, идеи и предложения имат и практико-приложен характер.

Дисертационният труд е **балансиран**, разглежданите въпроси са изложени в тяхната логическа последователност и обвързаност, стилът на изложението е научен, техническото оформление е отлично.

Целта и задачите са обвързани и състоятелни и напълно съответстват на темата на дисертационния труд. Правилно е формулиран основния научен проблем, като са

определени точно неговите граници. Ясно и конкретно са посочени изследователските задачи, обекта, предмета и основната теза на изследването. Разработена е методика, която е напълно достатъчна за постигане на целите на изследването. Уточнени са понятията и термините, които са използвани в дисертационния труд.

Използваната литература е максимално близка до темата на дисертационния труд и дава достатъчно пълна картина за състоянието на изследвания проблем. Литературните източници са подредени и номерирани съгласно изискванията на възприетите стандарти.

Докторантът анализира и систематизира значителен обем литературни източници по темата, които са цитирани коректно в текста. Направена е собствена критична интерпретация на изложените в тях тези.

Текстът е сполучливо онагледен с таблици фигури и диаграми, които съществено допринасят за неговото разбиране. Резултатите от научното изследване са изложени ясно, логично и разбираемо.

От казаното дотук стигам до заключението, че пределната яснота на докторанта по посочените по-горе въпроси, е една от предпоставките за високото качество на целия дисертационен труд.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В съответствие с формулираната цел и детайлно изведените задачи е изградена структурата на дисертационния труд.

Уводът на дисертационния труд съдържа всички необходими „реквизити“: убедителна обосновка на проблема и неговата значимост; ясни и точни формулировки на целта и изследователските задачи; на обекта и предмета на изследването; аргументация на избора на изследователски подходи и методи. Идентифицирани са условностите, при които е провеждано самото изследване.

В първа глава докторантът изяснява понятийния апарат, фундаменталните теоретични концепции и релации, свързани с управлението на риска и оценка на рискови решения при дългосрочни инвестиционни проекти на базата на изследванията в научната литература по проблематиката. От *първа глава* става ясна степента на разработеност на изследователския проблем и се формира теоретичната основа, на базата на която докторантът извежда основната научно-изследователска теза. Изводите, до които достига докторантът са резонни, подкрепени със солидна аргументация. Изследването в първа глава е много задълбочено и представлява необходимата основа за разработване на методологията на емпиричното изследване.

Във втора глава докторантът разработва *методологическите основи на изследването*. Анализират се методите за отчитане и обосноваване на рисковете при дългосрочни проекти. Вниманието е концентрирано върху анализа и оценката на устойчивостта на инвестиционния проект. Моделирането на промените в параметрите на паричния поток и обосноваване на оценките за устойчивост на нетната настояща стойност (Net Present Value - NPV) се свързва с методите на дискретен анализ и Монте–Карло. Специално внимание е отделено на *четири основни измерения на риска* в дългосрочните проекти: на средното или очакваното разпределение на нетната настояща стойност на проекта, на дисперсията (отклонението на NPV от математическото очакване), на стандартното отклонение на това разпределение и на коефициента на вариация.

Докторантът идентифицира последователността на разчетите при дискретния анализ на чувствителността на NPV за инвестиционния проект по отношение на изменението на параметрите на паричния поток и базовия лихвен процент въз основа на имитационно моделиране.

Накрая на втора глава, както и на първа глава, са направени съответните конкретни изводи.

В трета глава е представена методика за изследване на практическите подходи за управление на рисковете чрез конкретизиране на всеки от компонентите. Отделено е особено внимание на оперативното управление на рисковете. Изведени са практическите аспекти на управлението на рисковете с помощта на реалните опции и лизинга в BioPharmG Int.. Доказват се предимствата при използването на вградените (вътрешните) реални опции за управлението на рисковете при инвестиционните проекти.

Изводът, който се налага е, че и в трите съдържателни глави, докторантът показва умения за ясно открояване и аргументирана научна защита на своите виждания за управлението на риска при дългосрочни проекти чрез реални опции и лизинг.

В **заключението** на дисертационния труд докторантът систематизира непосредствените **резултати и изводи** от направеното комплексно изследване на методологията и практиката при управлението на рисковете с помощта на опции и лизинг. Представени са методическите подходи, приносните моменти и практическата значимост на получените резултати.

Резултат на дисертационното изследване: потвърждаване на формулираната **основна** изследователска теза, а именно че е необходимо да се прилагат нови (холистични) подходи за управление и минимизиране на риска в дългосрочните инвестиционни проекти, свързани с използване на реални опции и лизинг.

3. Описание на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд представлява **сериозно научно изследване** на актуален и значим проблем. Основните приносни моменти могат да се разгледат и оценят в две групи – научни приноси и практико-приложни приноси. Приемам напълно формулираните от докторанта приноси.

4. Въздействие на дисертационния труд върху външната среда

По темата на дисертацията са направени три самостоятелни публикации в реномирани специализирани национални и международни научни издания, което свидетелства, че редица от идеите и изводите формулирани в изследването са достъпни до професионална аудитория. Всички те отразяват конкретни аспекти на изследователската работа на докторанта и осигуряват необходимата публичност.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд. В него в синтезиран вид са изложени основни моменти от дисертацията: обща характеристика; съдържание и постройка на работата; научни приноси; публикации по въпросите на дисертационния труд.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам критични бележки, препоръки и въпроси по изложението на идеите и постановките в дисертационния труд.

7. Заключение

Представеният дисертационен труд показва, че авторът притежава задълбочени знания в изследваната от него проблематика. Темата на дисертационния труд е актуална и значима в научен и практико-приложен аспект. Дисертацията е напълно завършено научно и практико-приложно изследване, което отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение, както и на вътрешната нормативна база на МВБУ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. В своето изследване докторантът показва, че притежава възможности за провеждане на самостоятелно научно изследване и получаване на конкретни научни и научно-приложни резултати и приноси.

Всичко това ми дава основание да дам **положителна оценка на дисертационния труд** и да предложа на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за **присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Катерина Николова Панкова по научна специалност „Бизнес администрация“ в професионално направление 3.7 „Администрация и управление“.**

София,
14 март, 2022 г.

Подпис:

/доц. д-р Кристиян Хаджиев/